

Pyt Sipma en adviseur Lenno Vermaas.

Foto: Eileen Blackmore Vrijwilligers trekken handmatig vlas.

Foto: Burt Sytma Oud-loonwerker Renze Hoekstra op de trekker.

Foto: Burt Sytma

Vier akkerbouwers in Noordoost-Friesland zoeken met andere partijen naar kansen duurzame teelt

Friese boer blaast vlasteelt nieuw leven in

TIENKE WOUDA

FRIESLAND - Op kleine schaal wordt in Noordoost-Friesland geëxperimenteerd met de teelt van vlas. Ambitie is om in drie jaar tijd op te schalen naar 50 hectare. Is dit haalbare kaart? En wat levert de teelt van het rustgewas een boer op?

ACHTERGROND

Voor de 65 jaar oude Depoortere-vlastrekmachine van oud-loonwerker Renze Hoekstra het land op kan, trekken vrijwilligers de randen handmatig. 'Je moet een rukje geven, zodat je de grond niet meeneemt', zegt Pieter van den Broeke (89). Drie dagen is hij in touw in het vlas. 'Als boerenzoon trok ik op de ouderlijke boerderij in het Zeeuws-Vlaamse Schoondijke ook vlas.'

De werkzaamheden die de vrijwilligers op het land van akkerbouwer Jouke Hoekstra in Oosternijkerk uitvoeren, hebben iets nostalgisch. Maar het project behelst veel meer dan de herleving van oude tijden.

Ambitie is om de teelt toekomst te geven in Friesland, waar alle ketenpartijen hun voordeel uit kunnen halen. Via het project 'Wad van

waarde' willen zij vlas op de kaart zetten als grondstof voor een circulaire en plasticvrije toekomst in het Waddengebied. Contacten met wadvisers zijn gelegd om afbreekbare vissershandschoenen te maken. Vlas kan ook worden gebruikt voor onder andere linnen kleding, isolatiemateriaal, vlaszaadolie en zeep.

Leden van Agrarisch Collectief Waadrâne zijn erbij betrokken voor de verbouw van het gewas, Van de Bilt Zaden en Vlas uit het Zeeuwse Sluiskil voor de begeleiding en verwerking, ontwerpers via House of Design en Social Design Lab It Erfskip. Ook het onderwijs schoof aan. Bovendien nemen Ecoras, die verdienmodellen onderzoekt, gemeenten en provincie deel aan het project.

KOSTEN MACHINES

Terwijl de vlasteelt in Nederland dit jaar afnam met 500 hectare naar 1.800 hectare, zien Friese boeren perspectief voor de teelt in het noorden. Over drie jaar willen ze 50 hectare telen. Dat is volgens voorzitter Hans Kroodsmas van Agrarisch Collectief Waadrâne minimaal nodig om de machines te bekostigen.

'Iedereen vindt het prachtig, totdat je aan het verkopen toe bent'

'Het is een uitdaging. Vlas is niet voor niets verdwenen uit Friesland. Maar ik zie dingen veranderen. Er is meer vraag vanuit de consument naar regionale en circulaire producten. Het toerisme neemt hier in het Waddengebied toe.'

Akkerbouwmatig is het gewas als rustgewas interessant, stelt

Tijp van der Veen trekt met een machine uit 1956 het vlas.

Foto: Burt Sytma

Kroodsmas. 'Het is een gewas dat niet zo bewerkelijk is. Meer gewasrotatie en verruiming van het bouwplan zorgen voor betere grond en uiteindelijk een betere biodiversiteit.'

Volgens de voorzitter van Waadrâne valt er een redelijk saldo mee te halen. Nu krijgen deelnemers 1.250 euro vanuit het Waddenfonds voor de 0,5 hectare die ze voor het project gebruiken. Kroodsmas ziet kansen om een opbrengst van 2.000 tot 2.500 euro te behalen per hectare.

Om de afzet van het halffabriaat goed te regelen, is samenwerking met andere partijen van wezenlijk belang. Zeker op het gebied van marketing, vindt de voorzitter. 'Zij kunnen een trui van gerecycled wol

en vlas verkopen voor meer dan 100 euro. Ik kan dat niet.'

Ook biologisch akkerbouwer Pyt Sipma uit Engwierum ziet mogelijkheden voor de vlasteelt in het noorden. Goed voorbeeld is volgens hem de conserventeelt, die ook naar Noord-Nederland opstroomt. 'Het lijkt alsof Friesland ver is, maar dat valt wel mee. Het zou mooi zijn als vlas in de ecoregelingen wordt opgenomen.'

CONSUMENT BEWUST MAKEN

Sipma heeft de eerste kist met biologische vlas op het erf staan. 'We verkopen het in de boerderijwinkel. Mensen maken er droogbloemen van of eendenkorven.'

De consument bewust maken van duurzame producten vindt hij belangrijk. In zijn boerderijwinkel hangen de truien van gerecycled wol en vlas van 140 euro.

'Rijksbouwmeester Floris Alkemade constateerde terecht in Zomergasten dat boeren duurzamer produceren dan de consument consumeert.'

Deelnemer Jouke Hoekstra uit Oosternijkerk heeft twijfels over de afzet. 'Mensen willen van alles, maar we moeten er wat aan verdienen. Dat merk ik ook bij de veldbomen die ik teel. Iedereen vindt het prachtig, totdat je aan het verkopen toe bent. Maar als je niets doet, gebeurt er in de regel ook niets.'

Dauwroten van het vlas.

Foto: Tienke Wouda

De 89-jarige vrijwilliger Pieter van den Broeke.

Foto: Tienke Wouda

Eendenkorven maken.

Foto: Eileen Blackmore